

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Останнім часом Україна, як член міжнародної спільноти, переходить до нової світоглядної парадигми, а саме «Єдине суспільство, яке включає людей з різноманітними проблемами». Формується нова культурна і освітня норма — повага до людей фізично і психічно хворих, яка закріплена міжнародним законодавством на рівні Організації Об'єднаних Націй.

Втілення цієї нової парадигми в системі освіти України і є поступовим переходом від концепції інтегрованої освіти до концепції інклюзивної освіти на всіх рівнях, починаючи з дошкільної і загальноосвітньої. І якщо в процесі інтеграції людина пристосовується до закладу освіти, то при інклюзії, навпаки, освітній заклад створює всі необхідні умови для задоволення індивідуальних потреб людини, її вільного доступу до якісного навчання та виховання.

Результати аналізу зарубіжних літературних джерел, а також низки документів і законодавчих актів, зокрема прийнятих в Україні, свідчать про те, що проблема інклюзії у навчанні та подальшої інтеграції людини у суспільство є інтернаціональною і дотепер вельми актуальною.

У цьому контексті неабиякої уваги заслуговує розгляд положень Саламанкської декларації про принципи, політику й практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами, прийнятої 20 червня 1994 року (м. Саламанке, Іспанія), де, зокрема, наголошується на нагальній необхідності створення спеціальних умов для першочергового включення дітей, котрі мають порушення психофізичного розвитку, до шкіл з інклюзивною орієнтацією.

Керівним принципом, на якому ґрунтується організація такої форми навчання є те, що школи повинні приймати на навчання всіх дітей, незалежно від їх особливостей. Делегати Саламанкської всесвітньої конференції із 92 країн підтвердили слушність цього принципу стосовно всіх груп дітей-інвалідів та визнали необхідність і невідкладність забезпечення функціонування спеціальної системи освіти для дітей, молоді та дорослих з особливими освітніми потребами. Це положення виходить з того, що кожна дитина має право на освіту і, крім того, вона повинна мати можливість цим правом скористатися, набуваючи і підтримуючи на належному рівні одержаний запас знань. Крім того, слід брати до уваги, що кожна дитина, незалежно від наявності порушень її дизонтогенезу, має унікальні індивідуальні особливості: інтереси, здібності та навчальні потреби. Обов'язковою умовою для їх інклюзивної освіти є розроблення спеціальних систем навчання та виховання. До того ж необхідно створити для них відповідні спеціальні умови, що орієнтовані на задоволення їх освітніх потреб.

Упровадження звичайних шкіл з інклюзивною орієнтацією є найефективнішим способом боротьби з дискримінаційними поглядами,

першочерговою визначальною ланкою у створенні сприятливої атмосфери в суспільстві, а в подальшому часі — в побудові інклюзивного суспільства та забезпеченні освіти для всіх.

Інклюзивна школа є найефективнішим засобом навчання і виховання дітей, який гарантує солідарність між дітьми з особливими освітніми потребами та їх нормальними однолітками. Спільне навчання має задовольнити не тільки освітні, а й соціальні потреби будь-якої дитини на основі створення спеціальних психолого-педагогічних умов, які забезпечують гуманізацію стосунків між дітьми та благополуччя перебування їх у класі.

Інклюзивна форма освіти реалізується, виходячи з принципів спеціальної дидактики, та здійснюється спеціалістом-дефектологом (корекційним педагогом або психологом), який окрім здійснення корекційної, прогностичної, інформаційної, консультативної функцій виконує в моделі роботи з дитиною супровідну функцію (тьютора, адаптера, провідника), а в моделі роботи з учителем класу — супервізора. Інноваційні обов'язки тьютора і супервізора потребують ґрунтового наукового дослідження, і наразі, відповідно до Державної програми «Інклюзивна освіта», ця робота проводиться в нашій державі за підтримки Всеукраїнського фонду «крок за кроком». Мета програми — розроблення ефективної інклюзивної моделі, яка б забезпечила успішне навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи за належної підтримки інших спеціалістів і батьків самих дітей.

Отже, як висновок, можна стверджувати, що інклюзивна форма освіти дітей із порушеннями у психофізичному розвитку є наразі інноваційним проектом і моделлю навчання та виховання в національному освітньому просторі. Сам інклюзивний процес стає підґрунтям для психологічної підтримки дітей із порушеннями у психофізичному розвитку, розуміння їх проблем з боку оточуючих людей. Допомога таким дітям стимулюватиме формування довіри до інших людей, які зустрінуться в подальшому житті. Однак інклюзія є реальною там, де суспільство готове до її впровадження — як на державному рівні, так і на рівні педагогів і батьків. Зрештою, це очищує і зближує різних фахівців, гуманізує освіту, сприяє самовдосконаленню і професійному розвитку кожного з нас.

Література:

1. Даниленко Л. Інноваційна педагогіка : до практики через теорію (з нотаток науковця) / Л. Даниленко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2000. – № 1. – С. 38–40.
2. Клокар Н. І. Психолого-педагогічна підготовка вчителя до інноваційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед наук : спец. 13.00.04. – Теорія та методика професійної освіти / Н. І. Клокар. – К., 1997. – 20 с.